

A portrait of Marek Hilšer, a man with short, wavy brown hair and a light beard, wearing a blue blazer over a white shirt. He is looking directly at the camera with a slight smile. The background is a blurred outdoor setting with greenery and a building.

„Je třeba zapojovat se do veřejného života a snažit se věci měnit k lepšímu,“
míní v rozhovoru

Marek Hilšer

Zkoumá nádory mozku, účastnil se humanitárních misí a jako aktivista protestoval proti privatizaci fakultních nemocnic či proruskému postoji Miloše Zemana. Když jedenačtyřicetiletý lékař Marek Hilšer loni oznámil kandidaturu na prezidenta, brali to mnozí jako dobrý vtíp. Přesto v prvním kole získal téměř devět procent hlasů. O čem by se podle něj měla ve zdravotnictví vést diskuse?

Volby prezidenta České republiky jsou za námi. Co říkáte na výsledek?

Ve druhém kole voleb jsem podpořil Jiřího Drahoše. Pro mě totiž reprezentoval určitou změnu a jinou politickou kulturu než Miloš Zeman. Takže ten výsledek nebyl radostný, i když jsem očekával, že bude velice těsný. Ale trochu jsem doufal, že bude těsný v opačném gardu. To se nestalo a mám teď opravdu vážné obavy, kam bude česká politika směřovat. Když se podíváte na spojení Babiš a Zeman a na volební štáb pana prezidenta, kde byli vidět různí extrémisté zprava doleva a spojky na Kreml, nenaplňuje mě to optimismem. Pro mě nezaručují žádoucí vývoj naší politiky.

Dýchla na vás minulost?

Ano, cítím to jako návrat zpět. Místo otevření se do budoucnosti a výzvám, jimž budeme muset čelit, se jen více uzavíráme a oddělujeme od zbytku západní Evropy a spíše směřujeme na Východ. Jako bychom vzpomínali na staré dobré časy. Ale ony dobré nebyly a žádné vzpomínky nás nevláčí. Jsem si jistý, že tato volba nám běžným občanům nic dobrého nepřinese.

Vy jste ale nejprve studoval politologii. Kdy jste se rozhodl jít právě na medicínu?

Ano, politologii jsem se zabýval teoreticky. A dá se říct, že po zážitcích z politiky v devadesátých letech i na jejich konci jsem přišel o mladické iluze. Sledoval jsem korupční skandály i tunelování spojené s politikou Václava Klause a následně opoziční smlouvu s Milošem Zemanem. Tyto zážitky mě přivedly k rozhodnutí nevstupovat do politiky na začátku svého profesního života jako mladý člověk. Nechtěl jsem být na politice finančně závislý a vážil jsem si svobody i možnosti říkat, co si myslím. Měl jsem pocit, že kdybych vstoupil do politické strany už tehdy a dělal jen a pouze politiku, že by mě moje rozhodnutí příliš svazovalo. Zkrátka, nechtěl jsem ohýbat páteř podle stranických sekretariátů od mladých let. Tak jsem se rozhodl naučit se nějaké jiné řemeslo a šel studovat medicínu.

V roce 2007 jste stal členem předsednictva univerzitního Akademického senátu. Byla tato zkušenost rovněž motorem, proč jste se rozhodl kandidovat?

Vždycky jsem měl hlavu v politice. Nebyl to jeden jediný moment, který by mne začal pohánět. Významný vliv měla emigrace, kdy jsem se svým tatínkem zažil rok a půl života ve Španělsku. Po sametové revoluci jsme se vrátili. Tehdy mi bylo třináct let... Už jako puberták jsem vnímal politiku. Vzpomenu si na to, když mi od dětí, nebo jejich rodičů přicházejí vzkazy, že si mě vybraly jako kandidáta na prezidenta. I když to беру jako nadsázku, je vidět, že už děti se svým způsobem o politiku zajímají. Už tehdy na mě zapůsobil rozdíl mezi ekonomickou vyspělostí komunistického režimu a západní demokracií. Nebo vztahy ve škole, kde jsem cítil větší svobodu a partnerství mezi žákem a učitelem. Lidé tam nemuseli lhát.

Politice by se měla navrátit alespoň elementární důvěra v politické reprezentanty.

Návrat domů pro vás musel být kulturním šokem...

No jistě, když jsme v roce 1990 přešli hranice na Šumavě a viděl jsem zchátralé ošuntělé domy, cítil jsem, že něco není v pořádku. Po návratu do rodného Chomutova jsem si připadal jako ve válečné zóně. V centru města byly vybydlené domy se zazděnými okny. Nechápal jsem, proč se všechno tohle u nás stalo, ale cítil jsem, že je to špatně. Evropa ve mně nechala velmi silný zážitek, a právě tato zkušenost ovlivnila můj pohled na demokracii a západní Evropu.

Ale co ten akademický senát?

Ve druhém roce studia jsem si všiml, že byly vypsané volby do akademického senátu. Nechtěl jsem politologii hodit za hlavu, a proto jsem si řekl, že to může být zajímavá zkušenost. Trápily nás také některé věci ohledně studia. V prvním volební období jsem byl řadovým senátorem, a pak mě zvolili dokonce i za předsedu. Jako studenti jsme se podíleli na protestech Týden neklidu. Snažili jsme se přimět vládu, aby navýšila finanční prostředky na vysoké školy a vzdělávání. Situace tehdy byla tristní. Také jsme vystupovali proti Julínkovu záměru převést fakultní nemocnice na akciové společnosti. Vníмали jsme to jako ohrožení a měli jsme obavy, že se jedná o skrytou formu privatizace nebo tunelování nemocnic. Prostě jsme tehdy

politikům nevěřili, že to s nemocnicí myslí opravdu dobře. A vždy, když jsem okolo sebe viděl, že se něco děje, jsem se zapojil. Třeba když chtěli revitalizovat Klementinum v souvislosti s plány stavět novou budovu Národní knihovny na Letné. Bylo zřejmé, že z něj udělají konferenční centrum a studenti a veřejnost už tam nebudou mít přístup. Proto jsme zorganizovali happening a petici, abychom na to upozornili.

Ale k prezidentské kandidatuře to mělo ještě hodně daleko...

To jistě. V té době mě ani nenapadlo, že bych se vážněji angažoval v politice. Stále jsem cítil, že žijeme ve svobodné společnosti. Když nastoupil Miloš Zeman a Andrej Babiš, začal jsem vnímat, že se ve společnosti začíná odehrávat něco zvláštního. Jako by se ozývali zlí duchové minulosti a získal jsem pocit, že už nestačí jen demonstrovat. Řešili jsme s přáteli budoucí prezidentskou volbu a dospěli jsme k názoru, že politické strany ze strachu před Milošem Zemanem nenabídnou žádného kandidáta. A chtěli jsme společnosti nabídnout skutečně nezávislého občanského kandidáta, za nímž nestojí klientelistické sítě a finanční skupiny. Někoho, kdo bude jednat v zájmu veřejnosti a ne v zájmu oligarchů a jejich kumpánů. Chtěl jsem ukázat, že i běžný občan se může do správy země zapojit bez miliard v pozadí. Jedním z cílů bylo dát naději a poprat se s všeobecnou skepsí, že nic nejde změnit. Snad se to do určité míry povedlo a ještě povede.

Říkal jste, že jste v roce 2008 organizoval protesty proti záměru tehdejšího ministra zdravotnictví Tomáše Julínka (ODS) privatizovat fakultní nemocnice změnou jejich právní formy na akciové společnosti s menšinovým podílem univerzit. Vláda od záměru ale nakonec ustoupila. Loni je zase ministr Miloš Ludvík zkoušel převést na tzv. univerzitní nemocnice. Co tomuto nápadu říkáte?

Snahu jsem samozřejmě zaregistroval a mělo to dokonce podobné charakteristiky, ale Ludvíkova snaha byla podle mě ještě brutálnější. Ministr Julínek alespoň předložil návrh zákona k připomínkování a projednávání odborné veřejnosti i akademické obci. Měli jsme vlastně možnost reagovat, ačkoli se tehdy rovněž spěchalo. Přiznám se, že jsem nyní celý proces moc nesledoval, protože jsem byl už v prezidentské kampani, a tudíž jsem nemohl v detailech pozorovat, co se odehrává. Nakonec se záměr nepodařilo uskutečnit. Na budoucnost některých fakultních nemocnic se dívám s obavami. Pohybují se na Karlově náměstí,

naše fakulta je propojena s Všeobecnou fakultní nemocnicí a mnohdy cítíme zájmy naložit s nemovitostmi v centru města jinak než pro zdravotnické účely. Unikli jsme tomu o prsa. Mistr Ludvík ve mně nikdy nezbuzoval důvěru. Stačilo na známém videu sledovat, jak pojímá problematiku tzv. kulichů v souvislosti se získáváním peněz pro nemocnici v Motole. Naštěstí k tomu nedošlo. Politice by se měla navrátit alespoň elementární důvěra v politické reprezentanty. To je samozřejmě strašně těžký úkol a možná se to někomu zdá, jako naivní představa. Ale politická kultura se zlepšovat musí. Je to práce pro nové generace na dlouhou dobu. Na příkladu severských zemí se ukazuje, že to může fungovat i lépe. Tamní politik, který si za státní peníze koupí pro sebe bonbóny a přijde se na to, musí okamžitě z funkce odejít. U nás jde v kauze Čapí hnízdo o 50 milionů a mnohým to nevadí. Prezident se dokonce nechal slyšet, že, co je pod půl miliardy, ho nezajímá.

Působíte jako pedagog a vědec v Ústavu biochemie a experimentální onkologie na 1. lékařské fakultě. V jednom rozhovoru jste uvedl, že "anatomie je vlastně mrtvá věda". Není vám líto, že si dnes maturanti volí raději tzv. měkké obory? Proč by měli mladí lidé studovat právě lékařskou biochemii?

Když jsem studoval na medicíně, tak jsem netušil, že bych se někdy věnoval biochemii či experimentální onkologii. Pak život rozdal karty. Každý nechť si vybere, co je mu blízké a v čem vidí smysl svého počínání. Průmysl potřebuje techniky, ale ve vyspělých společnostech se také prudce rozvíjejí služby, které žádají tzv. měkké obory. Na biochemii mě fascinuje poznání, jak se atomy, které vznikly kdesi ve hvězdách, na Zemi spojují ve stále složitější molekuly, až vznikne život

a lidský organismus. Je to svým způsobem zázrak, nad kterým nezbyvá než žasnout. Vzorečky aminokyselin jsou pro studenty nuda, protože jsou pro ně abstraktní a nemohou si na ně sáhnout. Mají daleko do reality běžného života. Říkám studentům, že si za to chleba nekoupí, ale že nad tím mohou žasnout. Snažím se tedy ve studentech vzbudit úžas ze zázraků přírody a jejich zákonitostí. Ten „aha“ pocit za to stojí a je hybnou silou každého poznávání a vnitřního naplnění. A když je do toho člověk zabrán, stane se mu, že zapomené i na ten chleba.

Ve svém výzkumu se zaměřujete na boj s rakovinou. Disertační práci jste napsal na téma Dipeptidylpeptidáza IV v ortotopických modelech gliomu. Člověka tady samozřejmě napadne paralela s politikou, už jen přesmýčkou nádor-národ. Má to nějaký filosofický přesah?

V tom bych filosofii rozhodně nehledal. Po studiu na fakultě jsem dostal několik nabídek, mimo jiné do porodnice U Apolináře a i na biochemii. Chtěl jsem vždy pracovat rukama a mojí ambicí byl v podstatě chirurgický obor. Ale zároveň jsem nastoupil na postgraduální studium, protože mě lákalo propojení s onkologickým výzkumem. A nakonec jsem zůstal u biologie nádorové buňky a výzkumu zhubných mozkových nádorů.

Můžete přiblížit, na jakou oblast výzkum cílíte? Jsou to nové molekuly či nová cílová místa léčby? Očekáváte nějaké zajímavé výsledky pro klinickou praxi?

Zabýváme se základním výzkumem biologie nádorové buňky v glioblastomu a přímo se zabýváme dvěma enzymy. Prvním je dipeptidylpeptidáza IV, která je poměrně známá, a dokonce se její inhibitory

používají v léčbě diabetu mellitu. Zjistili jsme, že dochází k její expresi v některých nádorech mozku. Zajímalo nás, jakou zde protein plní úlohu. Zda-li má pozitivní nebo negativní význam pro rozvoj a růst nádoru v souvislosti s inhibitory, které se používají při léčbě cukrovky. Zabýváme se také významem Fibroblastového aktivačního proteinu (FAP), který se vyskytuje v řadě nádorových onemocnění, ale až na výjimky není exprimován ve zdravém organismu. Domníváme se, že by mohl být terapeutickým cílem a snažíme se to ověřit. Ve spolupráci s chemiky z Akademie věd se snažíme vyvinout látky, které by mohly účinně cílit přímo na nádor. Syntetizují a vymyšlejí molekuly a my testujeme jejich účinek na nádorových modelech.

Rýsují se nějaké výsledky, které by mohly být aplikovatelné v klinické praxi?

Cesta k potvrzení naší hypotézy je velmi dlouhá. Některé pokusy naznačují, že bychom mohli být úspěšní. Ale živé organismy a nádorové buňky jsou tak nevyzpytatelné, že mnohé nadějně hypotézy se později v experimentech nepotvrdí. Nezbyvá než obrnit se trpělivostí a pokračovat dál v objevování správné cesty.

Mohl by některý objev z oblasti mozkových nádorů přispět k lepšímu objasnění obecné patogenese nádorového bujení a potažmo k vývoji "univerzálního protirakovinnového léku"?

To nikdy dopředu nevíte. Úzce se specializujeme na dvě molekuly. Zda mohou mít zásadní význam pro léčbu nádorů, zatím nevíme. Bylo by to vzrušující. Vezměte si Fleminga, náhodou objevil plíseň, jež měla antibakteriální účinky. Nepodařilo se mu ale z ní získat čistou účinnou látku, protože nebyl chemik, a tak její účinky jen popsal. Za deset let si Flemingova poznatku všimli v Oxfordu. A německý chemik, který tam utekl před nacisty, ji izoloval. Zázrak medicíny byl na světě. V základním výzkumu získáváme poznatky o biologii a chování nádorů, a přestože se snažíte dát bádání určitý směr, nikdy nevíte, jaké další otázky a hypotézy se vám otevrou a jaké důsledky budou mít pro praxi.

Na svých webových stránkách uvádíte, že máte o zdravotnictví velké obavy. Zásadním tématem, o kterém byste rád vedl diskuzi, je hlavně personální nemoc. Vláda by ji podle vás měla řešit koncepčně. Jak by to tedy mělo vypadat?

Nekandidoval jsem na ministra zdravotnictví, takže jednoznačný recept jsem nenabízel. Vlastně ho neznám. Ale jistě je, že ve

zdravotnictví doutná personální krize. Je velký nedostatek zdravotních sester a populace lékařů stárne. Zdravotníci jsou přepracovaní, což vede k uzavírání celých oddělení, a čekací termíny na operace se budou zákonitě prodlužovat. V menších obcích mají lidé již dnes problém sehnat praktického lékaře nebo stomatologa. Když se zdravotníci ozvali, někteří politici z nich udělali vyděrače. Mnoho mladých lékařů odchází do zahraničí a mladí lidé nejsou motivováni studovat zdravotnické obory. Nedávno jsem potkal servírku, která mi řekla, že v Austrálii pracovala osm let jako onkologická sestra, ale tady si víc vydělá roznášením piva v hospodě. Ve zdravotnictví se spíše nakupovaly předražené přístroje a léky, než aby se pečovalo o vzácné lidské zdroje. To se nám dlouhodobě vymstí, a proto jsem chtěl na tyto problémy upozornit i v rámci prezidentské kampaně. A kdybych se stal prezidentem, tak bych taková sociální témata důsledně otevíral a věnoval bych jim jednoznačně více energie, než létání do Číny za komunistickými pohlaváry ve prospěch několika málo podnikatelů.

Sekce mladých lékařů ČLK v minulých dnech spustila projekt Férové pracoviště, v němž chce vytvořit přehled pracovních podmínek na pracovištích celé České republiky. Podle předchozího průzkumu vysoké procento postgraduálních studentů dokonce se ani jednou nesetkali se svým školitelem. Nemají mladí lékaři důstojné podmínky a kvalitní pracoviště?

Nejsem v klinické praxi, takže to nedokážu posoudit. Ale mnozí mí přátelé odešli do Německa s tím, že si tam nejen více vydělají, ale především, že jejich vzdělávací systém je mnohem lepší. Je tam mnohem běžnější, že starší kolegové se přirozeně starají o rozvoj těch mladších. V Čechách jsme stále svědky toho, že někteří záměrně nenechají růst mladé, aby si nevytvořili konkurenci. Jinde zas ani nejsou lékaři, kteří by je mohli něco naučit. To může mít vážné důsledky pro pacienty. Netvrdím, že je to všude stejné, a proto je dobré vytvářet systémy pro hodnocení pracovišť, aby se problémy odhalily a mohly se řešit.

Co je potřeba v lékařském vzdělávání politicky změnit?

To bych se raději zeptal mladých lékařů, ale kdybych to měl zobecnit, tak odpovědný přístup všech aktérů vzdělávacího systému. Kolega, který působí v Německu, mi říkal, že rozdíl je markantní. Zejména v tom, jak se je snaží řemeslu naučit a že od něj vyžadují, aby byl připravený. Popisoval mi případ, kdy za ním do výuky přišla německá studentka a on

jí řekl, že dnes může jít domů, protože bude malý operační přístup a že nic neuvidí. Ona mu odvětila, že domů nepůjde, protože je připravená a nechce o výuku přijít. Jen jeden příklad za všechny ...

Jiným problémem, kterému jste se chtěl jako prezident věnovat, jsou LDN. Řekl jste doslova: "Zdravotnictví přeci nemůže být jen dojnou krávou, což si bohužel některé strany moc dobře uvědomují." O které strany se jedná? Během svého působení v akademickém senátu jsem sledoval jmenování ředitelů fakultních nemocnic ze strany ministerstva. Platilo nepsané rozdělení mezi dvě politické strany, které v Praze často uzavíraly účelové koalice. Proč tomu tak bylo, ať si každý domyslí sám. Nicméně je známo, že rozdělování zakázek je velký penězovod a zdravotnictvím protékají velké peníze.

Vy ale nejste členem žádné politické strany. Uvažujete o vstupu do některé stávající nebo o založení své vlastní?

Politickou stranu teď rozhodně zakládat nechci. Prezidentskou volbu jsem vnímal jako možnost občansky se za něco postavit. Mnoho lidí mi píše, abych v tom pokračoval i nadále a abych ve veřejném životě zůstal. Zvolením Miloše Zemana vše neskončilo, takže se nějakou formou na naši cestě podílet budu. Nyní jsem zrovna ve fázi, kdy si své aktivity ujasňuji a v dohledné době se pro něco rozhodnu.

V senátu fakulty jste zavedl systém, v němž mohou studenti hodnotit kvalitu vyučujících. A jste v něm poměrně úspěšný. Co ale s hodnocením kvality ve zdravotnictví, s nímž si dlouhodobě nikdo neví rady?

Tady vás zklamou. Přenechal bych to kvalitářům. Pohybují se výhradně na akademické půdě, takže se nechci vyjadřovat k problému, kterému dobře nerozumím. Na prvním místě je ale vždy spokojený pacient, o něhož bude dobře pečováno a jenž nebude zanedbaný. K tomu je ale potřeba motivovaný zdravotnický personál, jenž má dobré pracovní podmínky. Jak jsem řekl, lidé ve zdravotnictví jsou to nejcennější, co máme.

Zdravotní gramotnost není u nás tématem číslo jedna. Možná se ledasco změní příchodem doktorky Šteflové na Ministerstvo zdravotnictví. I pro vás je daný okruh na prvním místě. Chtěl byste dokonce jít Čechům příkladem. Co jste tím myslel? Nechci předvídat, co se v tomto ohledu změní, ale téma je důležité. V souvislosti s prezidentskou volbou mě zlobilo, jak

MUDr. Bc. Marek Hilšer, Ph.D.

- v roce 1989 s rodinou emigroval do Španělska,
- po gymnáziu studoval mezinárodní vztahy na FSV Univerzity Karlovy,
- po studiích odcestoval do USA a Austrálie,
- po návratu začal studovat medicínu na Univerzitě Karlově,
- nyní tamtéž působí jako vědecký pracovník se zaměřením na výzkum zhoubných nádorů mozku,
- spoluorganizoval několik protestních akcí (např. proti školské reformě ministra Dobeše nebo proti záměru privatizace nemocnic ministrem Julínkem),
- v letošním roce kandidoval na prezidenta ČR,
- je ženatý a jeho žena Monika je rovněž lékařkou a předsedkyní Sekce mladých lékařů ČLK.

populisticky a účelově se otevírala otázka protikuřáckého zákona. Místo toho, aby se jasně řeklo, že budoucnost je nekouřit a že bychom měli být ohleduplní k nekuřákům a neměli jim v hospodách kouřit pod nos, omlouvalo se vše populisticky ztrátou svobody. Paradoxně argumentaci používali ti, kteří svými častými návštěvami legitimizují autoritářské režimy od nás na východ, ve kterých svoboda je poslední hodnotou. Odpovědný politik by se neměl bát obhajovat i nepopulární věci, jež dávají dlouhodobě pro společnost smysl.

Ve vašem životopise se prolíná politická, lékařská a vědecká kariéra. Všechny však vyžadují plné nasazení. Chcete se nadále věnovat všem oblastem nebo v blízké budoucnosti některá z nich převáží?

Je to těžká otázka, protože plné zapojení se do veřejného života znamená vlastně opustit dosavadní práci a karierní směřování a to není jednoduché rozhodnutí. Politika je plná konfliktů, lidé se na vás dívají skrz prsty. Na druhou stranu je třeba zapojovat se do veřejného života a snažit se věci měnit k lepšímu. Jak se vyrovnat s touto odpovědností je náš životní kříž.

Děkuji za rozhovor.